C/2025/5775

28.10.2025

Bekendmaking van de mededeling van een goedgekeurde standaardwijziging van een productdossier van een geografische aanduiding overeenkomstig artikel 5, lid 4, van Gedelegeerde Verordening (EU) 2025/27 van de Commissie [1]

(C/2025/5775)

MEDEDELING VAN DE GOEDKEURING VAN EEN STANDAARDWIJZIGING

(Artikel 24 van Verordening (EU) 2024/1143)

"Tettnanger Hopfen"

EU-referentienummer: PGI-DE-0528-AM01 — 5.8.2025

1. **Naam van het product**

"Tettnanger Hopfen"

2. **Type geografische aanduiding**

☑ BGA

☐ BOB

☐ GA

3. **Sector**

☑ Landbouwproducten

☐ Wijnen

☐ Gedistilleerde dranken

4. **Lidstaat waartoe het geografische gebied behoort**

Duitsland

5. **Autoriteit van de lidstaat die de standaardwijziging meedeelt**

Naam

(Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz) bondsministerie van Justitie en Consumentenbescherming

6. **Kwalificatie als standaardwijziging**

De aanvraag tot wijziging van de BGA "Tettnanger Hopfen" valt niet onder een van de drie situaties waarin het gaat om een "wijziging op Unieniveau" in de zin van artikel 24, lid 3, van Verordening (EU) 2024/1143, namelijk:

a) voor landbouwproducten, een wijziging in de naam of in het gebruik van de naam;

b) een wijziging die het verband met het geografische gebied dreigt te verbreken;

c) een wijziging die verdere beperkingen voor de afzet van het product met zich meebrengt. Het gaat dus om een "standaardwijziging".

[1] Gedelegeerde Verordening (EU) 2025/27 van de Commissie van 30 oktober 2024 tot aanvulling van Verordening (EU) 2024/1143 van het Europees Parlement en de Raad met regels inzake de registratie en bescherming van geografische aanduidingen, gegarandeerde traditionele specialiteiten en facultatieve kwaliteitsaanduidingen en tot intrekking van Gedelegeerde Verordening (EU) nr. 664/2014 (PB L, 2025/27, 15.1.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2025/27/oj).

7. **Beschrijving van de goedgekeurde standaardwijziging(en)**

Naam

"Tettnanger Hopfen"

Beschrijving

Wijziging van het productdossier, punt b) Beschrijving

In de tweede zin van paragraaf 1 is de verwijzing naar de oude Verordening (EG) nr. 510/2006 vervangen door een verwijzing naar de huidige Verordening (EU) 2024/1143. In paragraaf 1 zijn de laatste twee zinnen "Behalve de hoofdrassen "Tettnanger" (sedert 1973 algemeen "Tettnanger Frühhopfen" genoemd; P. Heidtmann "Grünes Gold" 1994, blz. 342) en "Hallertauer Mittelfrüher" worden ook de rassen "Hallertauer Tradition" en "Perle" verbouwd. Het ras "Tettnanger" wordt uitsluitend in het teeltgebied Tettnang verbouwd." geschrapt. In de eerste zin van paragraaf 5 is het woord "officieel" vervangen door "soms ook" en zijn de woorden "en "Flavourhopfen" (hop met een sterke smaak)" ingevoegd na "(hop met een hoog alfazuurgehalte)". In paragraaf 5 is de tweede zin: "96 % van de "Tettnanger Hopfen" (de rassen Tettnanger en Halltauer) wordt ingedeeld in de groep "feinstes Aroma" en de overige 4 % (de rassen Perle en Halltauer Tradition) in de groep "Aroma"." geschrapt.

Reden:

Toen het productdossier werd opgesteld, werden er slechts vier aromatische hoprassen (Tettnanger, Hallertauer Mittelfrüher, Perle en Hallentauer Tradition) verbouwd in het teeltgebied Tettnang. Tegenwoordig wordt er een groot aantal aromatische rassen geteeld en daarom is deze beperking tot vier rassen helemaal geschrapt. Aangezien het aantal rassen voortdurend toeneemt, hoeft de naam niet te worden vermeld. Onlangs is de categorie "Flavourhopfen" (hop met een sterke smaak, voor zeer aromatische hoprassen) toegevoegd. Deze aromatische categorie moet dus worden opgenomen.

Het enig document is als volgt gewijzigd:

Punt 3.2 Beschrijving van het product

In de vierde zin van paragraaf 1 is de verwijzing naar de oude Verordening (EG) nr. 510/2006 vervangen door een verwijzing naar de huidige Verordening (EU) 2024/1143. In paragraaf 1 zijn de laatste twee zinnen: "Behalve de hoofdrassen "Tettnanger" (sedert 1973 algemeen "Tettnanger Frühhopfen" genoemd; P. Heidtmann "Grünes Gold" 1994, blz. 42) en "Hallertauer Mittelfrüher" worden ook de rassen "Hallertauer Tradition" en "Perle" verbouwd. Het ras "Tettnanger" wordt uitsluitend in het teeltgebied Tettnang verbouwd." geschrapt. In de eerste zin van paragraaf 5 is het woord "officieel" vervangen door "soms ook" en zijn de woorden "en "Flavourhopfen" (hop met een sterke smaak)" ingevoegd na "(hop met een hoog alfazuurgehalte)". In paragraaf 5 is de tweede zin: "96 % van de "Tettnanger Hopfen" (de rassen Tettnanger en Halltauer) wordt ingedeeld in de groep "feinstes Aroma" en de overige 4 % (de rassen Perle en Halltauer Tradition) in de groep "Aroma"." geschrapt.

Wijziging van het productdossier, punt e) Werkwijze voor het verkrijgen van het product

In paragraaf 1 is de tweede zin als volgt gewijzigd: de woorden "via eigen stekken dan wel stekken van naburige gronden vermeerderd — in ieder geval via stekken die voor 100 % uit het productiegebied Tettnang afkomstig zijn" worden vervangen door "in het algemeen via stekken of potplanten vermeerderd die, indien mogelijk of afhankelijk van de beschikbaarheid, afkomstig zijn uit het teeltgebied Tettnang". In paragraaf 2 is in de tweede zin "vier hopscheuten" vervangen door "twee tot vier hopscheuten".

Reden:

Zoals hierboven vermeld, worden er tegenwoordig nieuwe hoprassen geteeld. Aangezien de hoprassen niet in Baden-Württemberg maar in Beieren worden geselecteerd, moeten de 100 %-verplichting en de vrijwillige verbintenis om hop uit het productiegebied van Tettnang te gebruiken voor de vermeerdering, worden geschrapt of aangevuld met een andere formulering. De vermelding "twee tot vier hopscheuten" moet worden toegevoegd, omdat bij nieuwe teeltsystemen en hoprassen slechts twee, of meestal drie, hopscheuten aan de bedrading vast hoeven te worden gemaakt.

Het enig document is hierdoor niet gewijzigd.

Wijziging van het productdossier, punt f) Verband met het geografische gebied

Punt 1) Specificiteit van het geografische gebied

Paragraaf 1, laatste zin: worden vóór "steeds uitsluitend aromatische hop" de woorden "tot die tijd" ingevoegd.

Punt 2) Specificiteit van het product

In paragraaf 1 zijn de tweede en derde zin: “Behalve de hoofdrassen Tettnanger en Hallertauer Mittelfrüher worden ook de rassen “Hallertauer Tradition” en “Perle” verbouwd. Het ras “Tettnanger” wordt uitsluitend in het teeltgebied Tettnang verbouwd.” geschrapt.

Paragraaf 3: “96 % van de “Tettnanger Hopfen” (de rassen Tettnanger en Halltauer) wordt ingedeeld in de groep “feinstes Aroma” en de overige 4 % (de rassen Perle en Halltauer Tradition) in de groep “Aroma”.” is geschrapt.

In paragraaf 4 zijn in de tweede zin de woorden “in het gespecialiseerde hoplaboratorium van Tettnang” vervangen door “tijdens objectieve kwaliteitscontroles”.

Reden:

Ook deze wijzigingen zijn het gevolg van de toename van het aantal hoprassen, dat tot dusver beperkt was tot vier rassen. De beslissende factor blijft dat aromatische hoprassen die in het productiegebied Tettnang worden geteeld, gelden als “Tettnanger Hopfen”. De percentages worden geschrapt, omdat deze jaarlijks kunnen variëren afhankelijk van de markt- en de teeltomstandigheden. Het “gespecialiseerde hoplaboratorium van Tettnang” bestaat sinds de oogst van 2022 niet meer en is daarom uit de tekst geschrapt.

Het enig document is als volgt gewijzigd:

In punt 5.1. Specificiteit van het geografische gebied

Paragraaf 1, laatste zin: na “In het gebied Tettnang werd” zijn de woorden “tot die tijd” ingevoegd.

In punt 5.2. Specificiteit van het product

In paragraaf 1 zijn de tweede en derde zin: “Behalve de hoofdrassen Tettnanger en Hallertauer Mittelfrüher worden ook de rassen “Hallertauer Tradition” en “Perle” verbouwd. Het ras “Tettnanger” wordt uitsluitend in het teeltgebied Tettnang verbouwd.” geschrapt.

Paragraaf 3: “96 % van de “Tettnanger Hopfen” (de rassen Tettnanger en Halltauer) wordt ingedeeld in de groep “feinstes Aroma” en de overige 4 % (de rassen Perle en Halltauer Tradition) in de groep “Aroma”.” is geschrapt.

In paragraaf 5 zijn in de tweede zin de woorden “in het gespecialiseerde hoplaboratorium van Tettnang” vervangen door “tijdens objectieve kwaliteitscontroles”.

☑ Deze wijziging heeft gevolgen voor het enig document.

ENIG DOCUMENT

Oorsprongsbenamingen en geografische aanduidingen van landbouwproducten

“Tettnanger Hopfen”

EU-referentienummer: PGI-DE-0528-AM01 — 5.8.2025

1. **Naam/namen**

“Tettnanger Hopfen”

2. **Type geografische aanduiding**

☐ BOB

☑ BGA

☐ GA

3. **Land waartoe het afgebakende geografische gebied behoort**

Duitsland

4. **Beschrijving van het landbouwproduct**

4.1. *Indeling van het landbouwproduct overeenkomstig de post en code van de gecombineerde nomenclatuur, als bedoeld in artikel 6, lid 1, van Verordening (EU) 2024/1143*

1210 20 — Hopbellen, fijngemaakt, gemalen of in pellets; lupuline

1210 10 — Hopbellen, niet fijngemaakt en niet gemalen, noch in pellets

1210 20 90 — andere

1302 13 — van hop

4.2. *Beschrijving van het landbouwproduct waarop de geregistreerde naam van toepassing is*

Plantkundige gegevens: op botanisch gebied maakt de hop deel uit van de orde van de netelachtigen (urticales) en van de familie van de hennepgewassen (cannabaceae). Het is een tweehuizige plant, d.w.z. dat elke plant uitsluitend mannelijke of uitsluitend vrouwelijke bloemen draagt. Slechts de vrouwelijke hopplant wordt verbouwd. Uit de bloesems van deze plant ontwikkelen zich de hopbellen. De bescherming van de benaming "Tettnanger Hopfen" (hop uit Tettnang) waar overeenkomstig Verordening (EU) nr. 2024/1143 [oude Verordening (EU) nr. 1151/2012] om wordt verzocht, heeft slechts betrekking op de vrouwelijke hopbellen (natuurhop) en de daaruit vervaardigde producten, in dit geval vooral hoppellets en hopextract. De hopbel bestaat uit draagbladeren, schutbladeren, een bloemsteel en een hopspil en bevat de voor het brouwen waardevolle stoffen van de "Tettnanger Hopfen". De hop is een kortedagplant, d.w.z. dat de lengtegroei plaatsvindt wanneer ook de dagen langer worden, terwijl de bloem zich pas vanaf 21 juni — wanneer de dagen korter worden — ontwikkelt. De "Tettnanger Hopfen" kan dankzij de gunstige omstandigheden in zijn productiegebied (bodem, hoeveelheid neerslag en gemiddelde temperatuur), in tegenstelling tot in andere teeltgebieden een groeihoogte tot 8,30 m bereiken (in de andere teeltgebieden zijn de hopstaken in de regel 7 à 7,50 m hoog). Hop groeit snel (tot 30 cm per dag) en is een rechtswindende slingerplant.

Als "Tettnanger Hopfen" gelden de aromatische hoprassen die in het productiegebied Tettnang worden geteeld.

Gebruik: "Tettnanger Hopfen" wordt bijna uitsluitend (ongeveer 99 %) gebruikt voor het brouwen van bier (een klein gedeelte wordt voor farmaceutische doeleinden gebruikt). "Tettnanger Hopfen" gaat overwegend in de vorm van pellets — en in beperktere mate in de vorm van extract — naar de afnemers omdat bij het extraheren waardevolle aromatische stoffen van de "Tettnanger Hopfen" verloren kunnen gaan.

Ingrediënten: de waardevolle stoffen in de hop zijn bitterstoffen (hopharsen), aromatische stoffen (etherische oliën) en looistoffen (polifenolen). Tettnang geldt als het teeltgebied voor aromatische hop.

Zijn wereldwijde reputatie dankt de "Tettnanger Hopfen" ook en in de eerste plaats aan de voortreffelijke aromatische stoffen die uit meer dan driehonderd bestanddelen van etherische oliën (van de zogenaamde hopbloem) zijn samengesteld. De beschrijvingen van de aroma's van de "Tettnanger Hopfen" gaan van bloemig, citrusachtig, fruitig en aalbesachtig tot zoetig en kruidig. "Een harmonisch, aanhoudend vol en zacht aroma": dat is de globale indruk die door het aroma van de in het productiegebied Tettnang verbouwde hop wordt opgeroepen.

Deze beoordeling buiten beschouwing gelaten, worden de hoprassen in de handel naargelang van hun bestanddelen soms ook in de volgende groepen ingedeeld: "feinstes Aroma" (aromatische hop met een voortreffelijk aroma), "Aroma" (aromatische hop), "Bitterstoffhopfen" (bittere hop), "Hochalphahopfen" (hop met een hoog alfazuurgehalte) en "Flavourhopfen" (hop met een sterke smaak). Aangezien een groot aantal aromabestanddelen sensorisch nog niet allemaal kunnen worden waargenomen, geeft voor het brouwerijpersoneel dat over de aankoop van de hop moet beslissen, de subjectieve indruk die door het aroma wordt opgeroepen, de doorslag (bij het onderzoek van de monsters steekt de inkoper zijn neus in de hop). De kenners wijzen gewoonlijk de "Tettnanger Hopfen" aan als de fijnste soort.

4.3. *Afwijkingen inzake het betrekken van diervoeders (alleen voor producten van dierlijke oorsprong met een beschermde oorsprongsbenaming) en beperkingen op het betrekken van grondstoffen (alleen voor verwerkte producten met een beschermde geografische aanduiding)*

—

4.4. *Specifieke onderdelen van het productieproces die in het afgebakende geografische gebied moeten plaatsvinden*

Het gehele productieproces van de ruwe hop, tot en met de verpakking van de hopbellen, het verzegelen en het certificeren ervan in de plaatselijke "Siegelhalle", vindt plaats in het afgebakende geografische gebied.

4.5. *Specifieke regels voor het verpakken, in plakken snijden, raspen enz. van het product waarnaar de geregistreerde naam verwijst*

—

4.6. *Specifieke regels inzake de etikettering van het landbouwproduct waarnaar de geregistreerde naam verwijst*

—

4.7. *Beknopte beschrijving van het afgebakende geografische gebied*

Het geografische gebied valt samen met het productiegebied Tettnang. Dat omvat:

1. in het gebied rond de Bodensee,

   de gemeenten Eriskirch, Friedrichshafen, Hagnau am Bodensee, Immenstaad am Bodensee, Kressbronn am Bodensee, Langenargen, Markdorf, Meckenbeuren, Neukirch, Oberteuringen en Tettnang;

2. in het district Ravensburg,

   de gemeenten Achberg, Amtzell, Berg, Bodnegg, Grünkraut, Ravensburg en Wangen im Allgäu (gebied van de vroegere gemeenten Neuravensburg en Schomburg);

3. in het district Lindau (Bodensee), de gemeenten Lindau (Bodensee), Nonnenhorn en Wasserburg (Bodensee).

5. **Verband met het geografische gebied**

Het oorzakelijk verband met de geografische oorsprong is gebaseerd op

☑ de faam

☑ een zekere kwaliteit

☐ een ander kenmerk

Samenvatting van het verband

5.1. *Specificiteit van het geografische gebied*

Van de hopteelt in Tettnang wordt in een oorkonde voor het eerst melding gemaakt in 1150 (P. Heidtmann, "Grünes Gold" 1994, blz. 12). In 1838 wordt in Memminger's "Beschreibung des Oberamts Tettnang", 1838, blz. 62, melding gemaakt van veertien brouwerijen in het Oberamt Tettnang, waarvan er zich drie in de stad bevonden. Drie jaar later, in 1841, is dat laatste aantal gestegen tot zes (P. Heidtmann "Grünes Gold" 1994, blz. 13). De eigenaars van deze brouwerijen teelden de benodigde hop zelf. Met de systematische verbouwing werd begonnen in 1844 door de districtsarts Johann Nepomuk von Lentz die samen met acht andere stadsbewoners zorgde voor een gerichte invoer van de teelt in het klimatologische grensgebied van de wijnbouw (P. Heidtmann "Grünes Gold" 1994, blz. 15). De uitbreiding tot een groot teeltgebied dat (ongeveer vanaf 1821; P. Heidtmann "Grünes Gold" 1994, blz. 14) in het noorden weldra aansloot bij het oudere teeltgebied rond Altshausen, vond plaats vanaf 1860 (1864 = 91 ha, 1866 = 160 ha, 1875 = 400 ha, 1914 = 630 ha; P. Heidtmann "Grünes Gold" 1994, blz. 22 e.v.). De grootste uitbreiding van het teeltgebied Tettnang — tot 1 650 hectare — vond plaats in de jaren 1990 (Verslag over de hopmarkt van de EU in 1997, HVG-verslag 1997). In het gebied Tettnang werd tot die tijd steeds uitsluitend aromatische hop geselecteerd en geteeld.

De "Tettnanger Hopfen" wordt uitsluitend geteeld op het zogenaamde lageterrassengrind van de jonge morenen van de Würm-ijstijd, in het Schussenbecken, langs de Argen en aan de uit de ijstijd daterende oevers van deze rivier. Deze bodemvorming met dieper liggende grondwaterstromen laat de hop toe diep te wortelen (tot 2 m). Tezelfdertijd is hierdoor de vochtvoorziening continu verzekerd, ook in perioden van extreme droogte. Het op deze plek — tussen 400 en 600 m boven de zeespiegel — heersende, door de Bodensee mee beïnvloede klimaat, speelt bij de "Tettnanger Hopfen" ook een belangrijke rol bij de ontwikkeling van het aroma.

De "Tettnanger Hopfen" kan profiteren van unieke klimatologische omstandigheden (gemiddelde jaarlijkse temperatuur, aantal uren zonneschijn, hoeveelheid neerslag). Zo liggen de gemiddelde waarden van de laatste dertig jaren (situatie 2009) — een temperatuur van 9,4 °C, net geen 1 800 uren zonneschijn en 1 136 mm neerslag — ver boven de gemiddelde waarden van de laatste dertig jaren in de andere Duitse hoparealen.

5.2. *Specificiteit van het product*

Als “Tettnanger Hopfen” gelden de aromatische hoprassen die in het productiegebied Tettnang worden geteeld.

De “Tettnanger Hopfen” bevat subtiele aromatische stoffen die uit meer dan driehonderd bestanddelen van etherische oliën (van de hopbloem) zijn samengesteld. De beschrijvingen van de aroma’s van de “Tettnanger Hopfen” gaan van bloemig, citrusachtig, fruitig en aalbesachtig tot zoetig en kruidig. “Een harmonisch, aanhoudend vol en zacht aroma”: dat is de globale indruk die door het aroma van de in het productiegebied Tettnang verbouwde hop wordt opgeroepen.

Kenmerkend voor de “Tettnanger Hopfen” is ook de grote homogeniteit. Dit kenmerk treedt ieder jaar naar voren in het kader van het onderzoek van de uiterlijke kwaliteitskenmerken tijdens objectieve kwaliteitscontroles. Deze conclusies zijn bovendien bevestigd door de universiteit van Hohenheim, voor het ras Tettnanger, en door de brouwerij Anhauser-Busch, voor het ras Hallertauer Mittelfrüher.

De faam van de “Tettnanger Hopfen” heeft zich tot ver over de regionale grenzen verbreid. Wereldwijd zweren liefhebbers bij het voortreffelijke aroma van de hop die wordt geteeld in de kleine maar exquise hopmetropool Tettnang, en dit aroma wordt in Japan niet minder gesmaakt dan in de VS. Een bijzondere blijk van waardering en van kwaliteit is het bijvoorbeeld wanneer Amerikaanse brouwers op hun biervaten een etiket aanbrengen met daarop de vermelding “brewed with Tettnang Hops”, wat niet zelden het geval is. Dankzij zijn kwaliteit haalt de “Tettnanger Hopfen” steeds de hoogste verkoopprijzen (jaarverslagen van de Europese commissie van de jaren negentig, 1990-2000 bayerischer Landgesanstalt; P.Heidtmann “Grünes Gold” 1994, blz. 368-369). Maar ook de bevolking in de hopstad Tettnang leeft voor en met de hop. Dat blijkt uit de regionale instellingen en evenementen voor de “Tettnanger Hopfen”. Zo brengt bijvoorbeeld het in 1995 opgerichte hopmuseum in Tettnang het boeiende relaas van de hopteelt. Het 4 km lange “Hopfenlehrpad” (“hopleerpad”) is voor de geïnteresseerde bezoeker een regelrechte leerschool over de “Tettnanger Hopfen”. De in totaal 42 km lange, bewegwijzerde “Hopfenschlaufe” (“hoplus”) in Tettnang leidt dan weer de fietser door het Tettnanger-teeltgebied. Tijdens het “Hopfenfest” dat jaarlijks in augustus, kort voor de oogst, in Tettnang-Kau plaatsvindt, viert de plaatselijke bevolking de lange traditie van “haar groene goud”. En last but not least: zowel op nationaal als internationaal vlak wordt de “Tettnanger Hopfen” vertegenwoordigd door een om de twee jaar gekozen hopkoningin die in haar gevolg ook twee hopprinsessen meevoert.

5.3. *Causaal verband tussen het geografische gebied en de kwaliteit of de kenmerken van het product (voor een BOB) dan wel een bepaalde hoedanigheid, de faam of een ander kenmerk van het product (voor een BGA)*

Het samenspel van de geologische basis (bodemgesteldheid) en de klimatologische omstandigheden zorgt bij de “Tettnanger Hopfen” voor een optimaal resultaat bij de groei en de belvorming en bijgevolg voor de — grotendeels van de geografische ligging van het teeltgebied afhankelijke — homogeniteit van de teelt. De bodemgesteldheid in het afgebakende geografische gebied en het op deze plek heersende, door het Bodenmeer mee beïnvloede vrij zachte klimaat, spelen bij de “Tettnanger Hopfen” ook een belangrijke rol bij de ontwikkeling van het zeer subtiele aroma. Zijn internationale reputatie heeft de “Tettnanger Hopfen” vooral aan dit aroma te danken. De lange traditie van de hopteelt in de regio Tettnang heeft ook tot gevolg gehad dat de bevolking van deze regio zich identificeert met de “Tettnanger Hopfen”, die sterk in het plaatselijke culturele leven is verankerd.

Elektronische (URL-)verwijzing naar de bekendmaking van het productdossier

https://register.dpma.de/DPMAregister/geo/detail.detailtabelle.pdfdownload/42620